

Tidigt och tydligt – 30 reformer för riktig prevention

Ulf Kristerssons jultal den 14 december 2020

Det talade ordet gäller

Välkomna – hit till mitt kontor i riksdagshuset i Gamla stan i Stockholm!

Snart tar ett väldigt ovanligt år slut. Alla har vi ställts inför svåra prövningar, och det dystra decembermörkret gör det inte lättare.

Men låt oss inte förlora hoppet. Det lyser ett ljus i tunneln: för en vecka sedan började Storbritannien vaccinera mot corona. Och fler länder är på gång. Vaccin har utvecklats i rekordfart. Det är en seger för vetenskapen, men också för det internationella EU-samarbetet.

Och även vi i Sverige kommer ta oss igenom coronakrisen. För när vi bestämmer oss, när vi tar våra problem på allvar, och gemensamt söker lösningar, ja – då kan Sverige. Den övertygelsen vägleder mig i många fler frågor än corona.

Men julen som nu står för dörren kommer ändå bli svår. Därför måste vi vara omtänksamma. Visa omtanke om de som är ensamma, där ett extra telefonsamtal gör stor skillnad. Omtanke om de lokala företagen och alla deras medarbetare som nu kämpar för att klara vintern. Och omtanke om Sverige, genom att respektera restriktioner och skydda varandra.

Och så måste vi visa omtanke om de som är äldre. För många har det varit ett helt förfärligt år med ensamhet och isolering. 7 514 svenskar har dött i corona – ofta utan sina närmaste.

Det här är en tragedi. Precis som vi i min familj, så har tiotusentals svenskar förlorat någon som stod dem väldigt nära.

Frågan varför just Sverige har mycket större smittspridning, mångdubbelt fler dödsfall och i viktiga avseenden har valt en helt annan strategi än andra länder, behöver ett svar.

Frågan måste ställas – vad kunde Sverige ha gjort bättre? Och svaren måste lära oss att inte göra om våra misstag, nästa gång vi drabbas av en stor kris.

En konkret slutsats är att alla äldreboenden behöver mer egen medicinsk kompetens. Det har inte funnits på flera decennier, och varje regering sedan ädelreformen på 90-talet, har känt till problemet. Nu måste vi göra någonting åt det.

Men att bry sig och visa omtanke om Sveriges framtid handlar inte bara om att bekämpa pandemin. För vi har fler riktigt stora problem att ta tag i.

Som växande arbetslöshet och allt djupare bidragsberoende. Och så våldet, skjutningarna och den grova organiserade kriminaliteten.

Att ta tillbaka kontrollen från de kriminella gängerna kommer att bli den första och den största uppgiften för en ny borgerlig regering, om jag får ert förtroende att leda den. Det är inte den enda uppgiften, men en förutsättning för nästan allting annat.

Därför kommer en ny regering hårdhänt ta itu med dagens brottslighet.

Men det kommer inte att räcka. Vi måste också rycka upp kriminaliteten med rötterna. Och det kräver riktig prevention, som förebygger sociala problem och brottslighet. Så att inte fler barn hamnar i klorna på de kriminella gängerna.

Uppgiften att ge alla barn en ärlig chans är lika viktig som uppgiften att låsa in dem som redan har förbrukat allt förtroende.

De förebyggande insatserna måste därför göras lika systematiskt. Moderaterna föreslår en samlad strategi för prevention. Idag kommer jag presentera delar av vårt förebyggande program – reformer som förbättrar utsatta barns livschanser.

Det talade ordet gäller

För 120 år sedan skrev den svenska författaren Ellen Key boken "Barnets århundrade", en stridsskrift för barns rättigheter. Sedan dess är vi ett land som tänker mycket på barn. Att de är sina föräldrars största ansvar i livet – men också att barn är människor i helt egen rätt.

Men Sverige är inte alls så bra som vi borde vara. Och det gäller allra tydligast vårt lands mest utsatta barn. De barn som fått en riktigt dålig start. Barn med föräldrar som inte fullt ut – eller kanske inte alls – är vuxna föräldrauppgiften. Allt det här blev plågsamt tydligt i våras, när hela Sverige fick veta vad som hänt Lilla hjärtat, den treåriga flicka som hette Esmeralda.

Hon föddes med abstinensbesvär, och togs bara nio dagar gammal om hand av socialtjänsten. Esmeralda kom till en ny familj i Vadstena, där hon fick kärlek och trygghet. Mamma, pappa och tre storasysstrar. I ett par år fick hon ett hem som nästan alla andra barn. I ett eget rosa rum tog hon sina allra första steg.

Men många av Sveriges fosterplacerade barn har inte bara en otrygg bakgrund – utan orimligt ofta även en otrygg framtid. För de vet inte hur länge de får stanna, och inte vem som egentligen bär ansvar för dem. Det är svårt att förstå hur det måste kännas.

Esmeraldas liv ändrades plötsligt när en domstol beslutade att hon skulle flytta till sina biologiska föräldrar. Många protesterade, både socialtjänsten och den numera välkända fostermamman Melinda – men förgäves.

De hade lagen emot sig. Esmeralda tvingades flytta och det som sedan händer är alltför plågsamt att berätta om i ett jultal.

Ett litet barn offrades mellan lagstiftning, byråkrati och praxis – för att biologiska föräldrars rätt till sina barn i Sverige, är starkare än barns rätt till kapabla föräldrar. Så får det inte fortsätta. Jag kommer att göra allt i min makt för att det inte ska hända igen.

Jag har jobbat med utsatta barns rättigheter i många år. Som minister på Socialdepartementet, som socialborgarråd i Stockholm – och ideellt. Jag vet att det här är svårt och fyllt av målkonflikter mellan barns rätt och vuxnas vilja. Men det får inte längre vara en ursäkt för att inte göra något.

Jag skäms över Sveriges kollektiva oförmåga. Över att så många hellre pratar om barnperspektiv, barnkonventioner och barns bästa, än gör de konkreta förändringar som krävs.

Moderaterna har under det här året drivit fram ny skarp lagstiftning, där det varit möjligt. Barns rätt till långsiktig trygghet och stabilitet kommer nu väga tyngre. De beslutet klubbades av riksdagen i förra veckan.

Mer måste göras, men det var nödvändiga första steg. Vi vill också att fler barn ska få nya permanenta vårdnadshavare och riktiga familjer. Och Sverige behöver en helt ny socialtjänstlag.

Eller med Ellen Keys egna ord: "Alla barns rätt till skydd för såväl själ som kropp – mot slag och slit, mot svält och smuts".

Vi kan inte längre rädda Esmeralda, men vi kan se till att det aldrig händer ingen. Det kommer att bli en viktig uppgift om Moderaterna bildar regering efter nästa val.

Förebyggande arbete börjar med insatser för väldigt små barn. Redan det är svårt.

Det talade ordet gäller

Det fortsätter med insatser för större barn. Och det blir bara svårare ju längre tiden går.

Det handlar om barn som tidigt misslyckas i skolan och som lika tidigt begår sina första brott. Som snart får helt andra idoler än fotbollsspelare och mello-artister. Som lär sig att varje dag är en kamp på liv och död.

Det handlar om barn som är födda i Sverige men som inte talar svenska. Och kan man inte svenska så klarar man inte svensk skola. I våras lämnade 16 500 barn grundskolan utan godkända betyg. Det är 600 skolklasser. Det är inte prevention, utan tvärtom en prediktion rakt in i brottslighet och sociala problem.

Och det handlar om barn som bor trångt med fyra, fem eller sex syskon. Som läser läxor i trapphusen, eller mest håller sig ute.

Några barn kämpar på i motvind och lyckas ändå mot alla odds. Jag har träffat många maskrosbarn och gläds med dem. Men alltför många grundlägger ett livslångt utanförskap.

Från januari till idag har åtta barn i vårt land dödats i knivattacker eller skjutningar. Åtta barn. Försök att ta in det. Den yngsta var bara 12 år. Hon hette Adriana, och sköts ihjäl när hon var ute med sin hund.

Vi glömmer inte de barnen, men för just dem är det nu för sent. Precis som det är för mördarna och många av dem som sysslar med riktigt grov kriminalitet. Men för andra barn finns det fortfarande både hopp och tid att gripa in. Rätta till det som har blivit så fel.

De allra flesta vet redan att Moderaterna vill ha en helt annan kriminalpolitik. Mönsterbrytande åtgärder som kan rå på och krossa de kriminella gängen.

Så, låt oss göra mer som Danmark: dubbla straff, visitationszoner, anonyma vittnen. Inga roliga saker, men nödvändiga om vi ska ta tillbaka gatan från gängen. Och om vi ska stoppa gängen från att rekrytera nya barn.

Men vi måste lika beslutsamt förebygga framtida brottslighet. Jag har jobbat med det förebyggande arbetet i socialtjänsten. Jag har sett vad som funkar och vad som inte funkar. Riktig prevention är varken kravlös eller gullig, utan rätt handfast. Det handlar inte om lite mer pengar till en studiecirkel eller en ny föreningslokal. Inte om ännu en myndighet. Och definitivt inte om högre bidrag till dem som inte jobbar, eller lägre förväntningar på deras barn.

Riktig prevention är att barn lär sig perfekt svenska, även om deras föräldrar talar rätt knagglig. Riktig prevention är att även grabbarna klarar skolan, går ut 9:an med bra betyg och kan ta sig vidare. Riktig prevention är att tjejer självständigt får stå på egna ben. Riktig prevention är föräldrar som jobbar och tjänar pengar, inte bara får pengar – eller tar dem.

Riktig prevention är att ta hand om sina egna barn, men också att bry sig om andras ungar. "Det krävs en hel by för att uppfostra ett barn", är ett afrikanskt talesätt. Själva byn har förändrats, men små barn är sig rätt lika. De behöver sina föräldrar, men de behöver också andra vuxna förebilder.

Vårt samlade reformprogram för prevention förebygger sociala problem och kriminalitet. Det banar väg för nya klassresor. Så att Sverige än en gång blir ett land där man kan börja med nästan ingenting och komma nästan hur långt som helst.

Det börjar med små barn och förskolan. För tre år sedan lanserade Liberalerna ett förslag om obligatorisk språkförskola för alla nyanlända barn. Det tyckte vi var klokt.

Det talade ordet gäller

Nu verkar förslaget ha kommit bort bland Januariöverenskommelsens alla 73-punkter. Och sist jag kollade bråkade samarbetspartierna om vad den paradoxala formuleringen "rätt till obligatorisk" egentligen betyder. Men vi står redo att införa obligatorisk språkförskola efter valet 2022.

Däremot är problemet nu större än bara nyanlända barn. Även många barn som är födda här behöver extra stöd i svenska. Moderaterna föreslår därför att språkförskolan utökas till alla barn i utsatta områden, vars föräldrar inte talar bra svenska.

Det förebyggande arbetet fortsätter i grundskolan, som måste fokusera på kunskap. Det är viktigt för alla barn, men helt avgörande för barn som inte får hjälp hemifrån. Därför föreslår Moderaterna högre krav och mer undervisning, med fler timmar i matte och svenska. Och så måste det bli ordning och reda i klassrummen – där ska det vara läraren som bestämmer. Om vi bildar nästa regering så blir det verklighet, för många fler tycker egentligen precis som vi.

Barns framtidsdrömmar ska odlas i jobb och studier, men barn som får mindre hjälp hemma behöver mer hjälp i skolan. Därför föreslår vi läxfritids för barn på lågstadiet i utsatta områden. Minst hälften av tiden ska läggas på läxläsning.

Samtidigt måste vår tids trångboddhet stoppas. Alla barn behöver studiero. Därför måste en ny regering avskaffa EBO – lagen om eget boende. För den skapar usla uppväxtvillkor.

Och så är det avgörande att Sverige dramatiskt minskar arbetslösheten och utanförskapet. Barn som ärver bidragsberoende löper risk att ärva fler sociala problem. Därför föreslår vi ett bidragstak, så att det alltid lönar sig bättre att jobba än att leva på bidrag. Och att det

aldrig lönar sig bättre att stapla olika bidrag, än att jobba en extra timme. Fler barn ska se sina föräldrar gå upp på morgonen och gå till jobbet. Det är också riktig prevention.

En sak till är lika viktig: Föräldraansvar. Barn och ungdomar är inte i första hand kommunens, eller polisens eller socialtjänstens ansvar. Utan föräldrarnas. Alla föräldrar – även pappor – måste ta ansvar för vad deras barn gör på kvällen.

Vi som har tonårsbarn vet att det inte alltid är så lätt. Men det är nödvändigt. Jag har sett många exempel på föräldrar som har loggat ut. Ytterst måste då myndigheternas budskap vara tydligt: Antingen tar du ansvar för dina barn, och tar emot kvalificerad hjälp, eller så kommer vi tvingas gripa in och ta över det ansvaret från dig.

Det här är några delar av vårt samlade program för riktig prevention. Man måste kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt: både knäcka de kriminella gängen, och förebygga att nya barn dras in i dem. Vi begriper båda sakerna.

I mitt Sverige ska barn ärva det bästa av sin mamma och sin pappa, inte det sämsta. I mitt Sverige ska vad du gör och vad du vill betyda mer, än vem du är och vad du heter. I mitt Sverige ska flit och ansträngning avgöra framtiden – inte kön, klass eller klan.

Staten, den ska vara liten men stark. Och en del av den styrkan ska se till att alla barn får forma sin egen framtid.

Så glöm inte, att i mörka tider finns också ljusa stunder. För allt är möjligt. Men ingenting sker av sig själv. Det gäller även i politiken. Vad vi bestämmer oss för har betydelse för hur det blir.

Det talade ordet gäller

Nu står julen för dörren. Och jul är ju så mycket. Det händer att det är vita snöflingor, gnistrande sol, skidåkning och röda kinder. Även om just det inte händer så ofta här i Mälardalen. I min familj firar vi julen för det lilla barnet som föddes för 2000 år sedan. Har man en hustru som snart är präst så har man, och då handlar julen om... julen.

Men låt denna jul också bli en påminnelse om hur mycket vi behöver varandra. Som grannar och vänner, som släktingar och medmänniskor. Just i år har vi hjälpt varandra och tagit hand om varandra mer än vi brukar. Vi svenskar säger det rätt sällan, men även vi tror på gemenskap.

I år är julen också ensamhet, mer än vanligt. Så hur trötta vi än är på Skype, Zoom och FaceTime, så behövs de den här julen. Glöm inte att ringa det där samtalet som du ännu inte har ringt.

Och tänk på att varje barn som du eller jag kan ge lite mer framtidshopp idag, är ett barn som imorgon kommer ge det hoppet vidare till ett annat barn.

Det är också riktig prevention.

God jul och ett Gott nytt år!